

Nassun dă de necaz

Hm. Nu. N-am început bine.

Până la urmă, o persoană este ea însăși, dar și ceilalți. Relațiile îți cizelează forma finală. Eu sunt eu, dar sunt și tu. Damaya a fost ea însăși, dar și familia care a respins-o și oamenii de la Epicentru care au șlefuit-o cu atâta precizie. Sienit a fost Alabastru și Innon și oamenii din sărmana Allia cea distrusă și din Meov. Acum tu ești Tirimo și călătorii acoperiți cu cenușă pe care-i întâlnești pe drum și copiii tăi morți... dar și acela încă în viață care ți-a mai rămas. Pe care îl vei recupera.

Nu trădez niciun secret spunând asta. În fond, tu ești Essun. O știi deja, nu?

Atunci să trecem la Nassun. Nassun care are doar opt ani când lumea se sfârșește.

Nu putem ști ce s-a petrecut în mintea micuței Nassun când a revenit acasă într-o după-amiază, după ce ucenicia ei se încheiase, și și-a descoperit fratele mai mic mort pe podeaua camerei de zi și pe tatăl ei aplecat deasupra cadavrului. Ne putem imagina ce a gândit, simțit, făcut. Putem presupune. Dar de știut nu vom ști. Și poate e mai bine așa.

Uite ce știi însă cu siguranță: ce-i cu ucenicia despre care am pomenit. Nassun se pregătea să devină loristă.

Neclintirea are o relație stranie cu acești păstrători auto-proclamați ai legii-în-piatră. Existența lor e atestată de scrieri datând încă din vremea legendarului Anotimp al Cojilor de Ou. E acela în care o emisie misterioasă de gaze a făcut

ca vreme de câțiva ani copii născuți la Arctice să aibă oase fragile care se frângeau la o simplă atingere și se îndoiau pe măsură ce micuții creșteau – dacă mai apucau să crească. (Arheomeștii din Yumenes s-au contrazis vreme de secole încercând să decidă dacă boala a fost cauzată de stronțiu sau de arsenic și dacă acesta poate fi considerat un Anotimp, dat fiind că a afectat numai câteva sute de mii de barbari palizi și degenerați din tundra nordică. Dar de fapt acela este momentul în care locuitorii Arctice și-au căpătat reputația de degenerați.) Acum vreo douăzeci și cinci de mii de ani, dacă e să te iei după loriști, deși oamenii cred că-i o minciună cât casa. Adevărul este că de fapt loriștii sunt o parte mult mai străveche a vieții de pe cuprinsul Neclintirii. Acum douăzeci și cinci de mii de ani reprezintă pur și simplu momentul în care rolul lor a fost denaturat, făcându-i aproape inutili.

Însă continuă să existe, deși nu-și mai amintesc cât de multe au uitat. Cumva ordinul lor, dacă poate fi numit ordin, supraviețuiește, în ciuda faptului că Universitățile, de la Întâia la a Șaptea, le disprețuiesc munca numind-o apocrifă și probabil inexactă și în ciuda faptului că de-a lungul erelor propaganda tuturor guvernelor le-a subminat cunoștințele. Și în ciuda Anotimpurilor, desigur. Cândva, loriștii au aparținut unei rase numite regwo, oameni de pe Coasta de Vest cu piele brun-roșiatică și buze de culoare neagră, care au idolatrizat conservarea istoriei așa cum cei trăitori în vremuri mai puțin cumplite și-au idolatrizat zeii. Ciopleau legea-n-piatră pe coastele munților, ca niște table ale legii înalte până la cer, astfel încât toată lumea să poată vedea și cunoaște înțelepciunea necesară supraviețuirii. Din păcate, în Neclintire e atât de ușor să distrugi munții, încât un bebeluș orogen o poate face într-un acces de furie. Să distrugi un popor nu implică un efort cu mult mai mare.

Așa că acum loriștii nu mai aparțin doar neamului regwo, dar cei mai mulți dintre ei își vopsesc buzele în negru în

memoria acestora. Nu că și-ar mai aminti de ce o fac. Acum e pur și simplu una dintre trăsăturile după care îi recunoști: după buze și după teancul de tăblițe din polimer pe care le cară, după hainele sărăcicioase și după faptul că, de obicei, nu au comnume. Nu sunt comleși, să fie clar. Teoretic, în cazul unui Anotimp pot reveni în comul lor de domiciliu, deși profesia îi poartă de obicei atât de departe, încât reîntoarcerea este imposibilă. În practică, multe comunități sunt dispuse să îi primească, chiar și în cazul unui Anotimp, pentru că până și cea mai stoică dintre ele are nevoie de distracții pe durata lungilor nopți înghețate. Din acest motiv, majoritatea loriștilor au pregătire în domeniul artelor: muzică și comedie și altele asemenea. Pot să joace rolul de învățători sau de îngrijitori ai celor mici atunci când nimeni altcineva nu poate fi învoit ca să se achite de aceste îndatoriri și, mai important, sunt amintirea vie a faptului că alții au supraviețuit de-a lungul erelor. Orice com are nevoie de asta.

Numele loristei care a sosit în Tirimo este Renthree Lorist Piatră. (Toți loriștii adoptă „Piatră” pe post de comnume și „Lorist” pe post de uznume, aceasta fiind una dintre uzcasatele rar întâlnite.) Nu e importantă pentru povestea noastră, dar există un motiv pentru care trebuie să știi câte ceva despre ea. Odinioară a fost Renthree Prăsitore Tenteek, dar asta înainte să se îndrăgostească de o loristă care a vizitat Tenteek și a sedus-o pe femeia pe atunci tânără, făcând-o să-și părăsească viața plecticoasă de sticlă. Dacă ar fi survenit un Anotimp înainte de plecarea ei, viața i-ar fi devenit ceva mai interesantă, căci în asemenea vremuri responsabilitatea unei Prăsitore este clară și poate și asta e unul dintre motivele pentru care și-a luat tălpășița. Sau poate a fost nesăbuiința tipică celei dintâi iubiri? Greu de spus. În cele din urmă, lorista lui Renthree a părăsit-o la periferia orașului ecuatorial Penphen, cu inima frântă, capul plin de povești și o pungă cu așchii de jad, pietre nefațetate și un lingou de

sidef cu o urmă de pantof pe el. Renthree a cheltuit sideful ca să-și comande propriul ei set de tăblițe, așchiile de jad ca să-și cumpere provizii pentru drum și să tragă la un han în cele câteva zile cât i-a luat cioplitorului să termine treaba, iar cu pietrele nefațetate a cumpărat o mulțime de băuturi tari la tavernă. Apoi, proaspăt echipată și cu rănile oblojite, a pornit singură la drum. Așa se perpetuează această meserie.

Când Nassun își face apariția la halta unde s-a instalat Renthree, probabil îi amintește acesteia de propria ucenicie. (Nu partea legată de seducție: lui Renthree îi plac femeile mai coapte, cu accent pe „femei”. Ci partea cu visele prostești.) Cu o zi mai înainte, Renthree a trecut prin Tirimo, făcând târguiești la tarabele din piață și zâmbind veselă cu buzele ei vopsite în negru, pentru a-și anunța prezența în zonă. Nu a observat-o pe Nassun, care, întorcându-se de la creșă, s-a oprit și-a privit-o cu fascinație, cuprinsă de o speranță bruscă și irațională.

Azi, Nassun a chiulit de la creșă ca să vină s-o vadă și să-i aducă un dar. Asta spune tradiția – că trebuie să aduci daruri, nu că fiicele învățătoarelor au voie să chiulească de la creșă. În haltă sunt deja doi adulți din orașel, care stau pe o laviță ascultând ce povestește Renthree, și cupa pentru ofrande a lui Renthree a fost deja umplută cu țândări viu colorate purtând pe fiecare fațetă ștanța cvartentului. Renthree clipește nedumerită la vederea lui Nassun: o fetiță slăbănoagă, mai mult picioare decât tors, mai mult ochi decât față și în mod evident mult prea tânără ca să fi scăpat de la creșă atât de devreme când vremea recoltei încă n-a sosit.

Nassun se oprește în pragul haltei, gâfâind ca să-și tragă sufletul, ceea ce face ca intrarea ei să fie una teatrală. Ceilalți doi vizitatori se întorc să o privească pe fata asta de obicei atât de liniștită, întâia născută a lui Jija, și numai prezența lor o împiedică pe Nassun să-și declare pe loc intențiile, în gura mare. Mama ei a învățat-o să fie foarte prudentă. (Mama ei va afla că a chiulit de la creșă, dar lui Nassun nu-i pasă.)

Înghite în sec și se apropie imediat de Renthree, întinzându-i ceva: o bucată de piatră închisă la culoare, în care se vede încastrat un diamant mic, de formă aproape cubică.

Vezi tu, Nassun nu are decât banii de buzunar pe care îi primește de la ai ei, iar când a sosit vestea că în orașel se află un lorist, și-i cheltuiuse deja pe cărți și pe dulciuri. Dar nimeni din Tirimo nu știe că în regiune se află un zăcământ de diamant care ar putea fi o mină bogată. Nimeni cu excepția orogenilor adică, și până și ei numai dacă îl caută în mod special. În câteva mii de ani, Nassun este singura care și-a dat osteneala s-o facă. Știe că nu ar fi trebuit să găsească acest diamant. Mama ei a învățat-o să nu-și trădeze orogenia și să nu facă uz de ea decât în cadrul unor antrenamente secrete care se desfășoară cu mare prudență într-o vale din apropiere, o dată la câteva săptămâni. Nimeni nu folosește diamante ca monedă curentă, pentru că nu poți să le faci așchii ca să dai restul, dar tot sunt utile în industrie sau minerit. Nassun știe că are o oarecare valoare, însă nu are idee că pietricica frumoasă pe care i-a oferit-o lui Renthree valorează cât o casă-două. N-are decât opt ani.

Și când Renthree face ochii mari la vederea bulgărelui scânteietor care răsare din piatra neagră, Nassun e atât de încântată, încât nu-i mai pasă de prezența celorlalți și zice dintr-o răsufare:

— Vreau să fiu și eu loristă!

Desigur, Nassun habar n-are ce face un lorist. Știe numai că-și dorește foarte tare să părăsească Tirimo.

Dar mai multe despre asta mai târziu.

Renthree ar fi nebună să refuze ofranda, așa că nu o face. Dar nu-i dă imediat un răspuns lui Nassun, în principal fiindcă e de părere că Nassun e drăguță și că declarația ei nu diferă cu nimic de ale altor copii cuprinși de o pasiune de moment. (Până la un punct are dreptate: cu o lună în urmă, Nassun voia să fie giner.) În schimb, îi cere lui Nassun să ia loc și își petrece restul după-amiezii spunând povești micului ei

public până când soarele începe să arunce umbre lungi pe panta văii și printre copaci. Ridicându-se să plece la casele lor, ceilalți doi vizitatori o privesc pe Nassun și fac aluzii până când ea acceptă fără tragere de inimă să-i însoțească, pentru că locuitorii din Tirimo nu vor să se spună că nu i-au arătat unui lorist respectul cuvenit, lăsând un copil să-l bată la cap toată noaptea.

După plecarea oaspeților, Renthree ațâță focul și se apucă să-și prepare cina, burtă de porc cu legume și mălai, toate cumpărate din Tirimo cu o zi în urmă. În timp ce ronțăie un măr, așteptând să se facă mâncarea, întoarce pe toate părțile darul lui Nassun, fascinată. Și tulburată.

De dimineață pornește către Tirimo. O mică cercetare discretă o conduce către locuința lui Nassun. Essun a plecat deja să predea ceea ce se va dovedi cel din urmă curs din cariera ei de învățătoare. Nassun e și ea la creșă, deși doar ca să-și omoare timpul până la ora prânzului, când poate să fugă din nou la loristă. Jija e în „atelierul” lui, așa cum numește el încăperea separată care trece drept pivniță și unde lucrează în timpul zilei la comenzile primite, acompaniat de zgomotul uneltelor sale. Uche doarme pe o saltea în aceeași încăpere. Poate dormi indiferent de zgomot. Muzica pământului a fost dintotdeauna cântecul lui de leagăn.

Când Renthree ciocănește la ușă, Jija răspunde și pentru o clipă ea e descumpănită. Jija e o corcitură medlatică la fel ca Essun, deși a moștenit mai multe caracteristici sanzede. E solid și musculos, cu pielea cafenie și craniul ras. O apariție care intimidează. Însă zâmbetul cu care o întâmpină este sincer, ceea ce o face pe Renthree să se simtă mai împăcată cu privire la decizia ei. E un om cumsecade. Nu poate să-l înșele.

— Uite, spune ea întinzându-i piatra.

Nu poate să primească un dar atât de valoros de la un copil, nu în schimbul câtorva povești și al unei ucenicii în privința căreia Nassun se va răzgândi probabil peste câteva luni. Jija se încruntă nedumerit și ia piatra, exagerând cu

mulțumirile după ce-i aude explicațiile. Promite să le povestească tuturor despre generozitatea și cinstea lui Renthree, fapt ce-i va oferi acesteia mai multe ocazii să-și practice meșteșugul înainte să părăsească așezarea.

Renthree pleacă și astfel rolul ei în această poveste se încheie. Dar e un rol important și de aceea am pomenit-o.

N-a existat un singur motiv pentru care Jija s-a întors împotriva fiului său, trebuie să înțelegi asta. De-a lungul anilor, a observat anumite lucruri la soție și la copii și acestea i-au stârnit vagi bănuieli în străfundurile minții. Treptat, bănuielele au început să-l sâcâie, devenind, în clipa în care începe această poveste, o iritare perpetuă, deși până acum a refuzat să-și ducă gândul mai departe. La urma urmelor, își iubeste familia și adevărul e pur și simplu... de negândit. La propriu.

Până la urmă, tot și-ar fi dat seama într-un fel sau altul. Repet: *Până la urmă, tot și-ar fi dat seama*. Nu-i decât vina lui.

Dar dacă vrei o explicație simplă și dacă poate exista o singură întâmplare care să devină declanșatorul, picătura care a vărsat paharul, dopul fisurat de deasupra camerei de lavă... atunci e piatra asta. Pentru că, vezi tu, Jija se pricepea la piatră. Era un cioplitor talentat. Se pricepea la piatră și cunoștea Tirimo și știa că tot terenul din jur era străbătut pe dedesubt de vine de rocă eruptivă provenite de la un vulcan de mult stins. Cele mai multe nu ajungeau la suprafață, totuși era posibil ca Nassun să fi descoperit din întâmplare un diamant afară, la îndemâna oricui. Puțin probabil. Dar posibil.

Această idee plutește la suprafața minții lui Jija tot restul zilei, după plecarea lui Renthree. Sub suprafață se află adevărul, ca un leviatan gata să se dezlănțuie, dar deocamdată apele gândirii lui sunt calme. Negația e puternică.

Apoi însă Uche se trezește. Jija îl conduce în camera de zi și-l întreabă dacă îi e foame. Uche spune că nu. Apoi îi zâmbește și, cu sensibilitatea fără greș a unui copil orogen puternic, arată cu degetul către buzunarul lui, întrebând: „Ce strălucește acolo, tati?”

Felul în care pronunță cuvintele, cu vocea lui peltică de copil, e adorabil. Cunoașterea de care dă dovadă este ceea ce îl condamnă, fiindcă într-adevăr piatra e în buzunarul lui Jija, unde Uche n-avea cum să știe că se află.

Nassun nu știe că totul a început cu piatra aceea. Când o vezi, nu-i spune asta.

În acea după-amiază, când Nassun sosește acasă, Uche e deja mort. Jija stă în camera de zi, respirând cu greutate, aplecat deasupra trupului care se răcește. Nu-ți trebuie cine știe ce efort ca să omori în bătaie un copil, dar făcând-o a început să gâfâie. Când Nassun intră, în sângele lui Jija încă nu e suficient dioxid de carbon: e amețit, tremură și-i îngrozit. Irațional. Așa că atunci când Nassun se oprește brusc în ușa camerei de zi, privind tabloul dinaintea ei și înțelegând cu încetineală ce vede, Jija izbucnește:

— Și tu ești una dintre ei?

E un bărbat solid. Exclamația e zgomotoasă și brutală, iar Nassun tresare. Își ridică privirea către el, desprinzându-și-o de cadavrul lui Uche, și asta-i salvează viața. Are ochii cenușii ai mamei sale, dar fața ei are aceeași formă ca a lui Jija. Simpla ei vedere îl face să se scuture de o parte din panica primitivă ce l-a cuprins.

Nassun îi spune adevărul. Și asta o salvează, fiindcă el n-ar fi crezut altceva.

— Da.

În această clipă ei nu-i e cu adevărat frică. Vederea cadavrului fratelui său și refuzul minții de a interpreta ceea ce vede i-au paralizat capacitatea de înțelegere. Nici măcar nu e sigură ce anume o întreabă Jija, pentru că a înțelege contextul spuselor lui ar însemna să admită că petele de pe pumnii tatei sunt de sânge și că fratele ei nu doarme pur și simplu pe podea. Și nu poate. Nu în clipa asta. Dar, în lipsa unor gânduri mai coerente, Nassun, asemenea multor copii în situația ei... regresează. Ceea ce vede o înspăimântă, chiar dacă nu înțelege de ce. Și, dintre cei doi părinți ai ei, Nassun

a fost dintotdeauna mai apropiată de Jija. Și ea e favorita lui: cea dintâi născută, cea pe care nu se așteptase s-o aibă, cea care i-a moștenit forma feței și simțul umorului. Ei îi plac mâncărurile lui preferate. El a nutrit speranța vagă că ea îi va călca pe urme, devenind cioplitoare.

Așa că Nassun începe să plângă, fără să știe exact de ce. Și în timp ce gândurile i se învoldurează și inima îi jelește, face un pas către el. El își strânge pumnii, dar ea e incapabilă să-l vadă ca pe o amenințare. E tatăl ei și vrea să fie alinată.

— Tati, spune ea.

Jija tresare. Clipește. O privește de parcă nu o mai văzuse până atunci.

Și înțelege: n-o poate ucide. Nici măcar dacă ea e... nu! E fetița lui.

Ea mai face câțiva pași și întinde mâna către el. Jija nu se simte în stare să-i întindă mâna la rândul lui, dar măcar nu se ferește. Ea îl apucă de încheietura aflată cel mai aproape. Nu-l poate cuprinde pe după mijloc, așa cum și-ar dori, pentru că el stă cu câte un picior de o parte și de alta a cadavrului lui Uche. Își lipește însă obrazul de bicepsul lui, reconfortată de tăria acestuia. Tremură și el îi simte lacrimile alunecându-i pe piele.

Stă încremenit, cu respirația domolindu-i-se treptat, cu pumnii descleștându-se, în timp ce ea plânge. După un timp, se întoarce complet către ea și ea îi cuprinde mijlocul cu brațele. Să se întoarcă spre ea înseamnă să se întoarcă cu spatele la ceea ce i-a făcut lui Uche. Îi vine ușor.

Murmură:

— Du-te și ia-ți lucrurile. Ca și cum ai merge să-ți petreci câteva nopți la bunica.

Mama lui Jija s-a recăsătorit cu câțiva ani în urmă și acum locuiește în Sume, orașul din valea învecinată care în curând va fi nimicit.

— Mergem la ea? întrebă Nassun cu fața lipită de abdomenul lui.

El o mângâie pe ceafă. Așa a făcut mereu, fiindcă ei îi face plăcere. Când era bebeluș, gângurea de fiecare dată când el îi cuprindea ceafa în palmă. Asta pentru că în acea zonă sunt localizate sessapinealele și când o atinge acolo ea îl percepe complet, așa cum o fac orogenii. Niciunul nu a aflat vreodată de ce îi face atâta plăcere.

— O să mergem undeva unde să te faci bine, spune el cu blândețe. Într-un loc despre care am auzit și unde pot să te ajute.

Să o transforme din nou într-o fetiță oarecare și nu... El alungă și acest gând.

Ea înghite în sec, încuviințează și se trage îndărăt ca să-l poată privi.

— Vine și mama?

Ceva se mișcă pe chipul lui Jija, cu subtilitatea unui cutremur:

— Nu.

Și Nassun, care era pregătită să se piardă în lumina apusului alături de o loristă oarecare, să fugă pur și simplu de acasă ca să scape de mama ei, se relaxează în cele din urmă.

— Bine, tati, spune ea și se duce în camera ei să-și facă bagajele.

Preț de o clipă tensionată, Jija privește în urma ei. Îi întoarce din nou spatele lui Uche, își adună lucrurile și iese afară ca să înhame calul la căruță. Într-o oră sunt deja plecați, îndreptându-se către sud cu sfârșitul lumii pe urmele lor.

*

„În zilele Jyamariei, care a pierit în Anotimpul Deșertului Înecat, se credea că dacă îți ofereai cel din urmă născut mării aceasta n-avea să mai năvălească pe uscat luându-ți și restul.“

Din „Povestea Prășitorului“, istorisire a unui lorist înregistrată în cvartentul Hanl de pe Coasta de Vest, în apropierea Peninsulei Sfârâmate. Text apocrif.